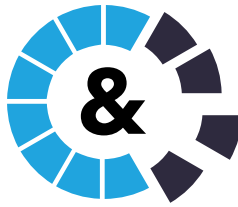

**JUSTICE
JUSTITIE**

**SÉCURITÉ
VEILIGHEID**

NOVEMBER 2024 | **#21** |

DE CRIME DROP

Internationale en Belgische
criminaliteitstrends op langere termijn

Dieter BURSENS

CRIME DROP

CRIMINALITEITSCIJFERS

DE CRIME DROP

Internationale en Belgische criminaliteitstrends op langere termijn

Dit artikel bespreekt de resultaten uit een wetenschappelijk onderzoek naar criminaliteitstrends, uitgevoerd door het departement Criminologie van het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (BursSENS, 2023). Aan de hand van beschikbare data brengen we criminaliteitstrends van de laatste decennia in kaart voor de Verenigde Staten, West-Europa en België. Opvallend is dat vele delicttypen sinds de jaren '90 zijn afgenomen. De daling is opmerkelijk en onverwacht¹, maar wordt door meerdere bronnen bevestigd. Deze 'crime drop' is een fenomeen dat eerst in de Verenigde Staten werd vastgesteld, maar al snel ook in andere Westerse landen wordt opgemerkt.

Dieter BURSENS is maatschappelijk assistent en doctor in de criminologische wetenschappen. Hij werkt als wetenschappelijk onderzoeker aan het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie waar hij onderzoek doet op de thema's preventie, probleemgedrag op school en jeugddelinquentie.

¹ De daling die in het begin van de jaren '90 in de VS werd vastgesteld was een verrassing. Meer zelfs, experts hadden voor die periode een (verdere) stijging van criminaliteit voorspeld (Levitt, 2004). De eerste vaststelling van dalende cijfers zag men aanvankelijk ook als een tijdelijke afwijking van een aankomende stijging die men op dat ogenblik nog steeds verwachtte (zie o.m. DiIulio, 1996 en Fox, 1996).

CRIMINALITEITSTRENDS METEN

Het meten van criminaliteit is niet evident. Wie trends objectief in kaart wil brengen, botst op diverse obstakels en methodologische moeilijkheden. Om cijfers over criminaliteit te bekomen bestaan er diverse bronnen, maar iedere bron heeft specifieke voor- en nadelen. Een eerste type bronnen voor criminaliteitscijfers is wat men de 'officiële statistieken' noemt. Het gaat om cijfers van relevante instituten zoals justitie of politie.

Hieronder vallen in de eerste plaats de veroordelingsstatistieken. In vele landen houdt men al zeer lang cijfers bij over veroordelingen en de bijhorende vonnissen. De voorstanders van veroordelingsstatistieken als indicator voor criminaliteitstrends voeren aan dat deze cijfers de enige echt objectieve cijfers zijn, omdat enkel strafrechters bevoegd zijn om in te schatten of bepaalde feiten al dan niet een crimineel feit betreffen (Van Kerckvoorde, 1995). Maar er is ook een belangrijk probleem. Vele feiten worden nooit aan een strafrechter voorgelegd, omdat zij niet worden ontdekt, niet worden aangegeven bij politie of justitie, of elders op het gerechtelijk pad stranden. Veroordelingsstatistieken vertegenwoordigen slechts het topje van de ijsberg aan criminele feiten in een land. Bovendien zijn er vaak ook meetproblemen door de wijze waarop men misdrijven telt. Zo telt men in de meeste Europese landen enkel het hoofdmisdrijf van een dossier, en dus niet de andere, als minder ernstig bestempelde, onderliggende misdrijven (Aebi & Linde, 2012).

Vanaf de tweede helft van de twintigste eeuw vormen politiestatistieken een belangrijke tweede bron die wordt gebruikt om criminaliteitstrends in kaart te brengen (Aebi & Linde, 2012). Deze hebben als belangrijk voordeel dat ze veel meer feiten vatten dan enkel wat het gerechtelijk systeem doorloopt tot een uiteindelijk vonnis. Dat is meteen ook een nadeel. Niet alle gemelde feiten zullen achteraf ook misdrijven blijken te zijn. Naast politiestatistieken en veroordelingsstatistieken wordt daarom soms ook gebruik gemaakt van parketstatistieken. De feiten die worden aangemeld op het parket werden reeds beoordeeld als voldoende relevant voor nader onderzoek. Al is het natuurlijk nog steeds niet zeker dat ieder aangemeld feit inderdaad een misdrijf uitmaakt. Het voordeel van parketstatistieken in vergelijking met de veroordelingsstatistieken is dat zij ook feiten omvatten die niet strafrechtelijk worden vervolgd, maar wel een alternatieve afhandeling krijgen, bijvoorbeeld omdat de betrokken partijen bereid zijn om het gebeurde op te lossen aan de hand van een bemiddeling in strafzaken.

Zowel politieke als justitiële statistieken kampen met belangrijke methodologische problemen om criminaliteit betrouwbaar in kaart te brengen. Men noemt deze statistieken ook wel 'productiestatistieken'. Dat wil zeggen dat de cijfers de 'productie' van politie en justitie weerspiegelen. De activiteitsgraad binnen deze instituten bepaalt mee hoeveel feiten in de cijfers terecht komen. Bijvoorbeeld als een politie-apparaat wordt uitgebreid,

of als de gebruikte opsporingsmethoden performanter worden, kan dat ervoor zorgen dat meer misdrijven worden ontdekt en opgenomen in de criminaliteitscijfers. Maar ook wijzigingen in het intern beleid, of veranderingen in de classificering of in de manier van registreren kunnen schommelingen in de cijfers veroorzaken die niet gerelateerd zijn aan werkelijke schommelingen inzake de reële criminaliteitsgraad. Bovendien zijn politie en justitie voor een heel aantal delicten ook afhankelijk van de aangiftebereidheid van mensen. Die is verschillend naargelang het delicttype, en die wijzigt ook over de tijd. Zo toont onderzoek van Baumer & Lauritsen (2010) dat er sinds de jaren '70 een sterke toename van aangiftebereidheid is voor seksuele delicten en huiselijk geweld. De kans dat deze delicten in de politiestatistieken terecht komen is vandaag groter dan toen.

Het voornaamste probleem is echter dat een belangrijk deel van de criminaliteit niet door het politieel of justitieel apparaat wordt gevat (Gruszczynska & Heiskanen, 2018). Deze niet-ontdekte criminaliteit noemt men het 'dark number' van de criminaliteit. Dat probleem stelt zich het meest bij minder ernstige misdrijven waarvan velen het niet de moeite vinden om aangifte te doen, of die bij politie en justitie minder prioriteit krijgen. Dat in tegenstelling tot bijvoorbeeld levensdelicten waarvan men wél verwacht dat zij grotendeels (maar daarom nog niet allemaal) in de cijfers van politie of justitie zijn terug te vinden. Het probleem van het dark number is de reden waarom wetenschappers andere instrumenten zijn gaan ontwikkelen om criminaliteit in kaart te brengen. Het 'dark number onderzoek' is daarom een bijkomend type bronnen voor criminaliteitscijfers. Dark number onderzoek gebruikt meetinstrumenten die toelaten ook criminaliteit in beeld te brengen die niet zichtbaar is in de officiële statistieken. Het gaat om metingen aan de hand van zelfrapportage, ook wel 'self-report onderzoek' genoemd. Daarbij maakt men gebruik van vragenlijsten die bij de bevolking peilen of, en hoe vaak, zij bepaalde delicten pleegden of er slachtoffer van werden (Van Kerckvoorde, 1995). De eerste zelfrapportage-instrumenten werden in de jaren '50 ontwikkeld door James Short en Ivan Nye (1958) en toonden meteen aan dat het plegen van delicten veel vaker voorkomt dan wat officiële statistieken aantonen.

Ook dark number onderzoek heeft zijn beperkingen. Niet alle delictvormen kunnen via vragenlijsten worden bevraagd. Over het algemeen wordt verwacht dat self-report onderzoek niet geschikt is voor de meting van ernstige criminaliteit zoals bijvoorbeeld moord of verkrachting. Ondanks het garanderen van anonimiteit bij bevragingen is het weinig waarschijnlijk dat respondenten dergelijk zware misdrijven aan een vragenlijst durven toevertrouwen. Ook andere misdrijfvormen laten zich minder makkelijk vatten door deze instrumenten, omdat het misdrijven betreft die niet louter aan een persoon kunnen gelinkt worden, zoals bijvoorbeeld fraude door bedrijven.

bron kan bepaalde leemten van andere bronnen invullen en vice versa. Maar een perfect sluitende meting van criminaliteit zal nooit werkelijkheid zijn. Ook omdat het concept 'criminaliteit' niet steeds dezelfde lading dekt. Zo zijn er tal van gedragingen die vroeger niet, maar vandaag wél als een delict worden beschouwd, en omgekeerd (Tonry, 2014; Pierotti, 2013). Als samenleving zijn we voor vele gedragingen minder tolerant geworden in vergelijking met enkele generaties terug. Geweld binnen het gezin, vechtpartijen tussen drinkebroers, seksueel grensoverschrijdend gedrag zijn situaties die bij eerdere generaties weliswaar als onwenselijk of ongepast werden ervaren, maar niet als iets waarvoor men naar de politie stapte. Vandaag is dat anders. Wat we onder criminaliteit verstaan kan dus verschillen naargelang de tijd, regio, cultuur of zelfs naargelang het individu.

INTERNATIONALE CRIMINALITEITSTRENDS IN KAART

VAN EERSTE INDICATIES TOT EEN INTERNATIONAAL FENOMEEN

In de eerste helft van de jaren '90 is het aanvankelijk eerst in New York dat men in de politiecijfers een daling van criminaliteit opmerkt die aanvat in het jaar 1991. Iets wat toenmalig burgemeester Rudy Giuliani graag toeschreef aan zijn harde aanpak met een uitgebreid politiekorps (Levitt, 2004). Maar al heel snel wordt duidelijk dat die dalende trend zich niet enkel in New York voordoet, maar te zien is in steden verspreid over heel de Verenigde Staten. De daling toont zich zowel inzake eigendomsdelicten als geweldsdelicten en is opmerkelijk groot. Men heeft het in de literatuur over een 'crime drop'. Op tien jaar tijd dalen diefstallen met 23,2 percent, voertuigdiefstallen met 34,6 percent en inbraaken met maar liefst 40,9 percent. Ook bij geweldsdelicten zien we dalingen van dezelfde orde: geweldsdelicten gaan met 26,7 percent achteruit, verkrachtingen met 24,8 percent en het aantal zaken van moord en doodslag daalde van 1991 tot 2001 met 42,9 percent (Levitt, 2004). De crime drop van de jaren '90 was onverwacht. Voorafgaand aan deze periode bleven de cijfers immers lange tijd in stijgende lijn. Tussen 1973 en 1991 tonen politiecijfers voor de Verenigde Staten een sterke toename inzake geweldsmisdrijven (+82,9%), zware geweldplegingen (+118,1%) en verkrachting (+73,4%). Maar ook bij de andere delictsvormen is er sprake van een sterke stijging in deze periode: diefstal (+56,7%), diefstal met geweld (+50,0%), diefstal van voertuigen (+49,8%), moord (+5,4%) en inbraak (+3,0%) (Levitt, 2004). De daling van de jaren '90 toont zich dus als een trendbreuk na een langere periode van een voortdurende toename van het aantal vastgestelde delicten.

De dalende trend vanaf de jaren '90 blijkt niet uniek voor de Verenigde Staten. De crime drop wordt al snel ook opgemerkt in andere landen. Canada ziet zijn criminaliteit dalen en volgt daarbij heel nauw de trends in de VS

(Webster & Doob, 2007). Wanneer Aebi en Linde (2010) de politiecijfers uit 14 West-Europese landen bundelen, stellen zij vast dat de daling zich ook hier heeft ingezet, weliswaar met een kleine vertraging. Diefstallen nemen in West-Europese landen af vanaf 1993, en inbraken en voertuigdiefstallen vanaf 1994. Maar er is ook een belangrijk verschil met de criminaliteitsdaling in de Verenigde Staten. Waar de daling in de VS quasi alle delicttypen betreft, gaat het in West-Europa in belangrijke mate om een sterke daling van de eigendomsdelicten, maar veel minder of niet om geweldsdelicten. Moord en doodslag zijn tussen 1990 en 2007 weliswaar nog sterk gedaald met bijna 26 percent, maar andere geweldsdelicten tonen in de politiecijfers geen daling of zelfs een stijging. Toch spreken we ook in West-Europa globaal over een opmerkelijke daling van het aantal delicten vanaf de jaren '90 die zich ook bij het begin van de 21e eeuw blijft doorzetten (Gruszczynska & Heiskanen, 2018), althans volgens de politiecijfers.

DARK NUMBER ONDERZOEK BEVESTIGT HET VERHAAL SLECHTS DEELS

Het verhaal van de crime drop vanaf de jaren '90 die volgt op een periode van stijgende cijfers is gebaseerd op politiestatistieken. Maar wat zeggen de resultaten uit dark number onderzoek over deze trends?

In de Verenigde Staten volgt men sinds het begin van de jaren '70 criminaliteitstrends op aan de hand van de National Crime Victimization Survey (NCVS). Die wordt jaarlijks afgenomen bij een representatieve steekproef van ongeveer 240.000 inwoners van de VS. De cijfers uit de NCVS bevestigen alvast een deel van het verhaal dat de officiële cijfers vertellen. In de VS kenden inderdaad alle type delicten een forse daling in de periode 1991 tot 2001. Maar de sterke voorafgaande stijging die we in de officiële cijfers waarnemen, zien we niet in de cijfers van de NCVS. De meeste delicten blijken volgens deze slachtofferbevragingen al veel langer dalend, weliswaar niet zo sterk als in de jaren negentig. Enkel geweldsdelicten (+10,7%) en diefstal van voertuigen (+16,2%) tonen een stijgende lijn in de periode van 1973 tot 1991. Andere delicten zoals diefstal (-46,5%), inbraak (-41,3%), vandalisme (-32,0%), verkrachting (-20,0%) en diefstal met geweld (-15,5%) vertonen reeds een opmerkelijke daling vóór 1991 (Levitt, 2004). De resultaten uit het onderzoek van de NCVS volgen het verhaal van de stijgende politiecijfers in de jaren '70 en '80 dus niet. De discrepantie tussen politiecijfers en cijfers afkomstig van de NCVS tonen aan dat we officiële cijfers van politie en justitie steeds met de nodige voorzichtigheid moeten interpreteren. Door een groeiend politiekorps, maar ook door inzet van meer performante methoden én door een verbeterde registratie stijgt het aantal delicten dat uiteindelijk in de databank van politie of justitie terecht komt. Maar we weten dus niet of dergelijke fluctuaties dan te maken hebben met een reële stijging van criminaliteit of louter afhangen van een verbeterde werking van politie. De data uit de NCVS zijn daarom een belangrijke correctie op de trend die door de politiecijfers werd uitgetekend.

In Europa beschikken we niet over een gelijkaardige sterke traditie inzake slachtofferbevestigingen als in de Verenigde Staten. De International Crime Victim Survey (ICVS) wordt in heel wat Europese landen afgenomen, maar dat gebeurt niet jaarlijks waardoor niet precies kan worden bestudeerd wanneer een daling of stijging zich inzet. Aebi en Linde (2010) analyseerden data voor negen West-Europese landen uit de ICVS-bevestigingen van 1989, 1992, 1996, 2000 en 2005. Zij zien op basis van deze data een daling van wagentiefstal vanaf 1991 en van diefstallen en inbraken vanaf 1995. Gewelddelicten vertonen geen daling in deze periode, maar blijven enigszins stabiel vanaf 1995 tot de laatste meting die gaat over het jaar 2004

LEVENSDELICTEN NA DE TWEEDE WERELDOORLOG

Doordat registratiesystemen van politie en justitie lange tijd onvolledig zijn en met betrouwbaarheidsproblemen kampen, is het voor de meeste delicttypen niet mogelijk om trends op langere termijn in kaart te brengen. Ook dark number onderzoek ziet te laat het levenslicht om uitspraken te kunnen doen over een langere termijn. Voor levensdelicten ligt dat enigszins anders. De registratie van dit delict binnen politieke of justitiële databanken, is omwille van de ernstgraad vaak betrouwbaarder dan bij minder ernstige delictvormen. Het is een misdrijf dat minder makkelijk in het dark number terecht komt. Al moet men er toch rekening mee houden dat ook moord en doodslag niet steeds worden ontdekt (Rousseaux, Dauven & Musin, 2009).

Interessant is dat naast politie- of justitiecijfers ook een andere bron zich leent om het aantal levensdelicten in te schatten. Wanneer iemand overlijdt, worden de doodsoorzaken vastgesteld door artsen en geregistreerd in overlijdensaktes. Vele landen hebben al een zeer lange traditie om de overlijdensakten en de daarin gemelde doodsoorzaken te registreren. Als een arts de doodsoorzaak beschouwt als een gevolg van een intentionele daad van geweld, dan is dat uiteraard nog geen forensisch bewijs dat het zeker om moord of doodslag gaat. Maar analyses op data van landen waar de registratie van doodsoorzaken en van politiecijfers reeds langere tijd samenlopen tonen dat de correlatie tussen beide zeer hoog is (Eisner, 2008). Mortaliteitscijfers vormen daarom een goede alternatieve bron om levensdelicten in kaart te brengen.

De World Health Organization (WHO) verzamelt sinds 1950 mortaliteitscijfers van landen over heel de wereld. Die cijfers geven aan dat het aantal doden door geweld in de Verenigde Staten en West-Europa² inderdaad een opmerkelijke daling kent na 1993 (zie Figuur 1 en Figuur 2). Maar we zien ook dat er sinds de jaren '50 eerst sprake is van een stijging van het aantal doden door geweld. In de VS gaat het om een stijging die het sterkst is in

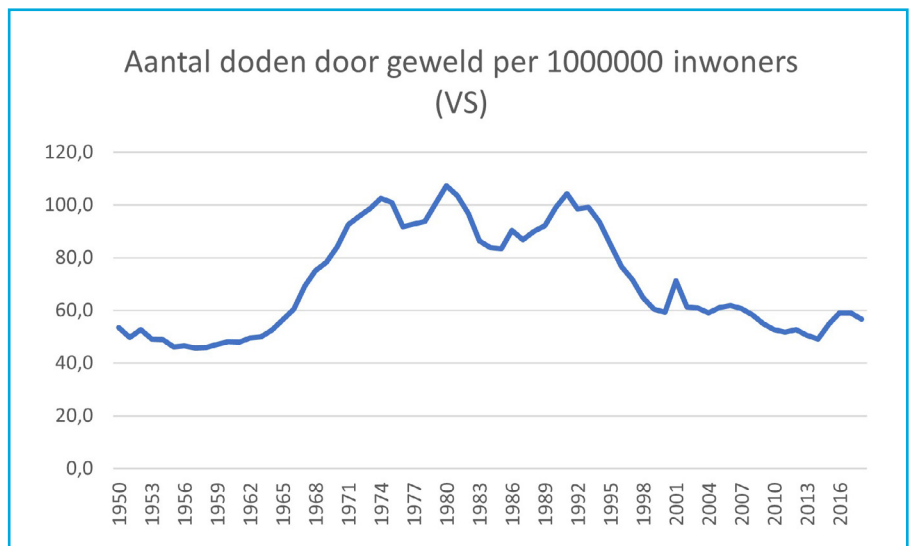
² Voor deze analyse selecteerden we enkel de zeven West-Europese landen waarvoor de mortaliteitscijfers van het WHO beschikbaar zijn vanaf het jaar 1955 of eerder. Het gaat om België, Frankrijk, Ierland, Nederland, Verenigd Koninkrijk, Oostenrijk en Zwitserland.

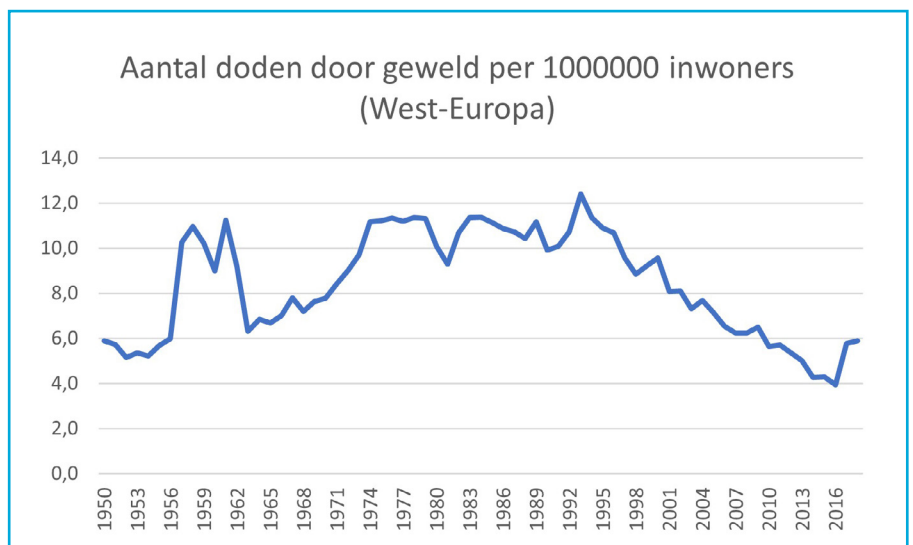

de tweede helft van de jaren '60. In West-Europa vindt de sterkste stijging plaats in de eerste helft van de jaren '70. Tussendoor zien we voor West-Europa ook een hoog aantal doden in de periode 1957 tot 1962. Deze tijdelijke verhoging wordt veroorzaakt door een groot aantal doden door geweld en aanslagen in Frankrijk als gevolg van de onafhankelijkheidsoorlog in Frans-Algerije.

Figuur 1. Cijfers WHO: aantal doden door intentioneel geweld per 1 miljoen inwoners (1950-2018): Verenigde Staten

Figuur 2. Cijfers WHO: aantal doden door intentioneel geweld per 1 miljoen inwoners (1950-2018): West-Europa (België, Frankrijk, Ierland, Nederland, Verenigd Koninkrijk, Oostenrijk en Zwitserland)

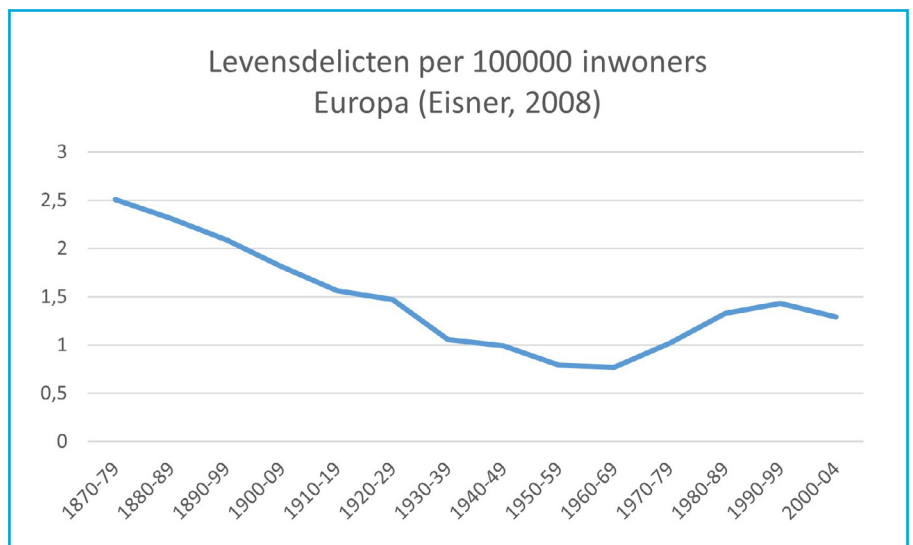

HISTORISCH ONDERZOEK VOOR EEN BLIK OP LANGERE TERMIJN

De hoger beschreven bronnen hebben elk hun specifieke voor- en nadelen. Bovendien zijn er grote verschillen tussen landen in de mate waarin men investeert in één of meerdere databanken of registratiesystemen. En ook over de tijd kunnen er verschillen zijn in welke mate bepaalde bronnen of dataverzameling meer of minder betrouwbaar zijn. Historisch onderzoek probeert daar een antwoord op te bieden door informatie samen te brengen uit diverse bronnen. Per land of regio, maar ook per periode, zal men gebruik maken van de best beschikbare data om op die manier zicht te krijgen op trends op lange termijn.

Vaak focust men in dergelijk historisch onderzoek op levensdelicten omdat hieromtrent meestal langere tradities van registratie door politie, justitie of door andere overheidsinstanties bestaan. Dat onderzoek toont aan dat het aantal levensdelicten in onze contreien over de eeuwen heen sterk is afgenomen. Zo concludeert Gurr (1981) op basis van historisch onderzoek naar het aantal levensdelicten in steden in Engeland, dat het aantal slachtoffers van moord en doodslag sinds de dertiende eeuw tot midden de twintigste eeuw gedaald is met een factor van minstens 10 op 1. Dat stellen ook Xavier Rousseaux en zijn collega's (2009) vast bij bestudering van levensdelicten in steden uit de Lage Landen, zoals 's Hertogenbosch, Antwerpen, Nijvel, Brussel, Mechelen, Brugge, Nijvel, enzovoort. Ook historicus Manuel Eisner (2008) bracht Europese trends inzake levensdelicten in kaart door cijfers te verzamelen van politie en justitie, veroordelingsstatistieken, én/of mortaliteitscijfers. Hij doet dat voor 17 landen, waarbij data werden gebruikt die teruggaan tot de eerste helft van de 19e eeuw (o.a. Frankrijk, Ierland, Engeland en Wales, en Duitsland (toen nog Pruisen)) of zelfs tot het midden van de 18e eeuw (Zweden en Finland). Een analyse van het aantal levensdelicten bevestigt dat er in Europa sinds de 19e eeuw al veel langer sprake was van een voortdurende daling van het aantal levensdelicten. Alleen wordt die dalende trend wel tijdelijk onderbroken van de jaren '60 tot de jaren '90, om vanaf dan opnieuw een dalende trend in te zetten. (zie Figuur 3).

Figuur 3. Aantal levensdelicten per 100000 inwoners: ongewogen gemiddelde van de cijfers uit Engeland & Wales, Schotland, Ierland, Sweden, Noorwegen, België, Frankrijk, Italië en Zwitserland (bron: Eisner, 2008)

DE INTERNATIONALE CRIME DROP IN GROTE LIJNEN

Wanneer we cijfers uit diverse bronnen bestuderen, dan is het duidelijk dat er een opmerkelijke daling van criminaliteit heeft plaatsgevonden. De crime drop situeert zich voornamelijk in de jaren '90, en toont zich in de Verenigde Staten, in Europa, maar ook in vele andere (Westerse) landen. Bij het begin van deze eeuw blijft een daling voor vele delicten zich vertraagd doorzetten tot 2018³.

De crime drop loopt in Europa niet helemaal gelijk met die in de Verenigde Staten. De crime drop in de VS toont zich iets vroeger (vanaf 1991) in vergelijking met West-Europa (vanaf 1993 of 1994) en het gaat over quasi alle delicttypen. In Europa betreft de crime drop van de jaren '90 voornamelijk de eigendomsdelicten, maar ook levensdelicten zijn sterk afgenomen. Andere geweldsdelicten blijven binnen Europa eerder stabiel sinds 1995 volgens data uit de International Crime Victim Survey. Overigens zien we in de cijfers ook enkele specifieke delicten die de laatste decennia wél opvallend stijgen, zoals internetcriminaliteit en drugsmisdriven (Burssens, 2023).

De crime drop vanaf de jaren '90 volgt op een periode van een stijging in de cijfers. Maar dat deel van het verhaal is complex. Politie cijfers tonen voor tal van delicten een stijging van de jaren '60 tot het begin van de jaren '90. Resultaten uit de National Crime Victim Survey in de VS spreken dat echter tegen. De stijging in de politie cijfers lijkt vooral een effect van een groeiend politie- en justitieapparaat en een verbeterde werking ervan. Zij slagen erin meer delicten binnen het politieel of gerechtelijk apparaat te trekken.

Als we op langere termijn criminaliteitstrends willen uittekenen, wordt voornamelijk gebruik gemaakt van bronnen aangaande levensdelicten. Daaruit blijkt dat er over de eeuwen heen sprake is van een continue daling van het aantal levensdelicten. Maar die lange termijntrend wordt ook hier onderbroken door een tijdelijke stijging van het aantal levensdelicten van de jaren '60 tot '90, om daarna weer in dalende lijn verder te gaan.

DE TOLERANTIE TEGENOVER BEPAALDE GEDRAGINGEN NEEMT AF

Opvallend is dat in bepaalde perioden de resultaten uit dark number onderzoek in sterke mate verschillen van de officiële cijfers bij politie en justitie. Eerder beschreven we reeds hoe een sterkere politie en justitie kan leiden tot een stijging van het aantal delicten in cijfers van politie en justitie. Maar wat ook meespeelt, zijn wijzigingen in de aangiftebereidheid bij burgers. Die aangiftebereidheid heeft enerzijds te maken met de mate waarin burgers vertrouwen hebben in het gerechtelijk apparaat en geloven

dat een aangifte zinvol is. Maar het heeft ook te maken met of mensen gedragingen al dan niet als crimineel beschouwen. De tolerantie ten aanzien van diverse feiten wijzigt doorheen de tijd (Baumer & Lauritsen, 2010). Het gaat om incidenten of gedragingen die vandaag in toenemende mate als misdrijf worden aanzien, maar die vroeger hooguit beschouwd werden als vervelend, onwenselijk of sociaal ongepast. Voorbeelden zijn huiselijk geweld, vechtpartijen tussen kennissen of drinkgezellen, of publieke ongewenste seksuele aanrakingen (Tonry, 2014). Die trend zet zich nog steeds door. Zo stelt Pierotti (2013) bijvoorbeeld vast dat de houding van vrouwen ten aanzien van partnergeweld in 23 van de 26 bestudeerde landen sterk is geëvolueerd sinds het begin van deze eeuw. Vrouwen aanvaarden steeds minder de rechtvaardigingsgronden die worden gehanteerd om dergelijk geweld goed te praten. De groeiende intolerantie voor tal van delictvormen heeft een impact op de officiële cijfers door de toegenomen aangiftebereidheid voor dergelijke misdrijven. Maar het heeft niet alleen een impact op politie- of justitiecijfers. Ook slachtofferbevragingen zijn er gevoelig voor. Incidenten die vroeger niet als misdrijf werden gepercipieerd, zullen vandaag veel vaker wel als dusdanig worden gerapporteerd in de enquêtes (Tonry, 2014). Zo stuwt deze culturele evolutie waarin verschillende gedragingen steeds minder getolereerd worden de criminaliteitscijfers de hoogte in. Het maakt dat de vastgestelde crime drop mogelijk wordt onderschat, en dat soms onterecht sprake is van stijgende of stabiele criminaliteitscijfers (Tonry, 2014).

EEN CRIME DROP IN BELGIË?

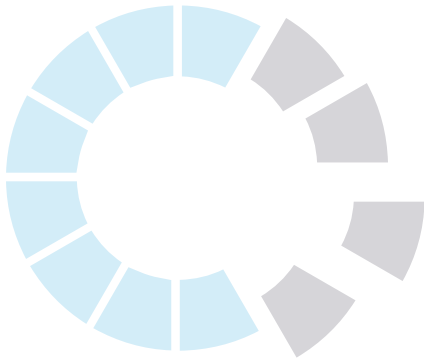
OFFICIËLE BRONNEN IN BELGIË

In België blijven de veroordelingsstatistieken lang erg onvolledig. Pas vanaf de jaren '80 wordt werk gemaakt van een informatisering binnen justitie die toelaat om gegevens inzake veroordelingen te centraliseren. Maar het duurt tot het jaar 1995 eer alle gerechtelijke arrondissementen in het systeem zijn geïntegreerd en men van volledige en betrouwbare cijfers durft spreken (De Pauw et al. 2004). Tot vandaag blijft het in België erg moeilijk om data inzake veroordelingsstatistieken te verkrijgen⁴.

In tegenstelling tot de veroordelingsstatistieken zijn de parketstatistieken in België wél goed vindbaar. Zij worden opgemaakt door de statistische analisten van het Openbaar Ministerie⁵. Je vindt er onder meer cijfers over de opsporing en vervolging van strafzaken door de correctionele parketten en door het federaal parket, en dat vanaf het jaar 2006. Daarnaast zijn er

⁴ Ook voor dit onderzoeksproject konden we ondanks herhaalde vragen bij bevoegde diensten geen data inzake veroordelingscijfers bekomen.

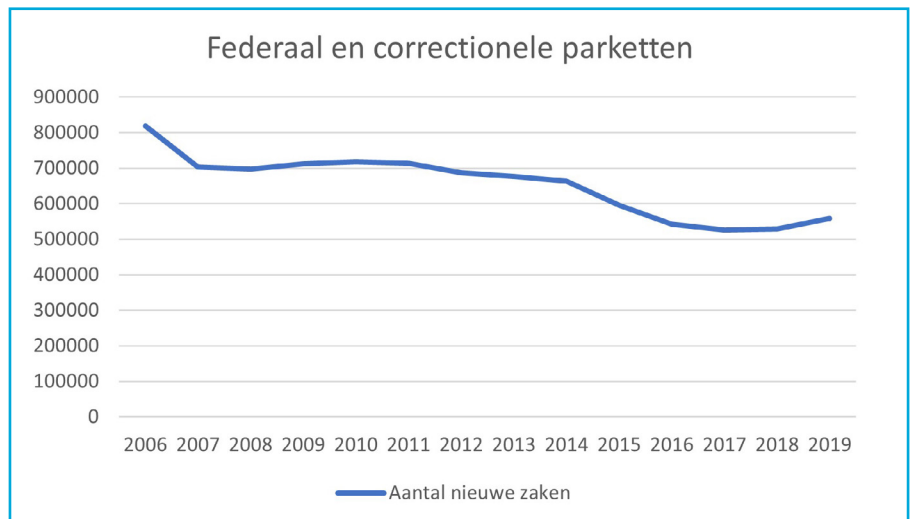
⁵ Voor meer info: www.om-mp.be

cijfers over de instroom van protectionele zaken op de jeugdparketten. Dat gaat enerzijds over minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit pleegden, maar ook over minderjarigen die zich in een problematische opvoedingssituatie bevinden. De informatisering van de jeugdparketten, een onderzoeksproject van het NICC (Goedseels, Detry & Vanneste, 2007) en doorgedreven inspanningen van de statistisch analisten van het Openbaar Ministerie, zorgden ervoor dat de betrouwbaarheid van de jeugdparquetstatistieken vanaf 2005 gaandeweg verbeterd. In 2006 hebben 24 van de 27 parketten het registratiesysteem PJP⁶ in gebruik genomen. Later startten ook de parketten van Neufchâteau en van Bergen met PJP, waardoor we vanaf 2010 het aantal MOF-zaken⁷ kunnen opvolgen voor 26 van in totaal 27 parketten. Enkel het parket van Eupen werkt nog niet met het PJP-informaticasysteem, omdat er geen Duitstalige versie van bestaat.

Als we het aantal nieuwe zaken op de parketten overschouwen, dan zien we van 2006 tot 2019 een eerder stabiele grafiek (zie Figuur 4), met in 2007 en in 2015 twee maal een knik naar beneden. Deze daling in twee trappen zou in belangrijke mate toe te schrijven zijn aan veranderingen in de werkprocessen die de administratieve belasting van parketten wil verminderen. Zo vormen processen-verbaal voor kleinere misdrijven waarbij geen verdachte kon worden geïdentificeerd niet langer aanleiding tot het openen van een nieuwe zaak op het parket. Het is een praktijk die eerst in Brussel (vanaf 2007) werd toegepast, en later geconsolideerd werd door de herziening van omzendbrief COL 8/2005 in 2015. Ook bijvoorbeeld financiële zaken die enkel burgerlijke materies betreffen worden niet langer geteld als instroom op de correctionele parketten (Steundienst Openbaar Ministerie. Bureau Statistische analyse, 2019). Wanneer we bekijken welke delicttypen eventueel af- of toenemen binnen het totale aantal parketdossiers, dan zien we dat het aandeel eigendomsdelicten (zoals diefstal en vandalisme) afneemt, dat het aandeel persoonsmisdrijven (zoals geweldsdelicten) eerder stabiel blijft, maar dat een specifiek fenomeen zoals computer- en informaticamisdrijven van 2006 tot 2019 wel een opmerkelijk stijging ziet (Bursens, 2023).

Figuur 4. Aantal nieuwe zaken op de correctionele parketten en het federaal parket (2006-2019)

⁶ PJP verwijst naar «Parquet Jeunesse/Jeugdparquet».

⁷ MOF-zaken zijn zaken die gaan over een als 'misdrijf omschreven feit'. Dit in tegenstelling tot POS-zaken, waarbij het gaat om dossiers inzake 'problematische opvoedingssituaties'.

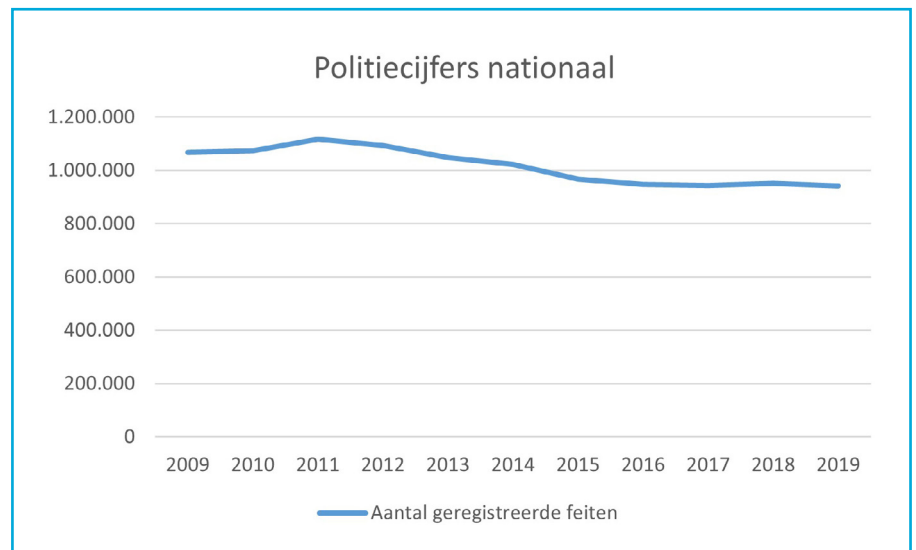

Politiecijfers worden gepubliceerd door de Federale Politie. Voor het opmaken van de politiestatistieken telt men alle geregistreerde feiten die in de processen-verbaal worden genoteerd. Dat in tegenstelling tot de parketstatistieken waar men slechts één tenlastelegging (de zwaarste) aan een zaak koppelt. Politiestatistieken zullen daardoor minder onderrapportering van kleinere misdrijven kennen. Kleinere misdrijven zijn ook minder goed vertegenwoordigd in de parketstatistieken, omdat bij minder ernstige misdrijven vaak geen doorverwijzing naar het parket volgt. Het nadeel van politiestatistieken is dan weer dat zij erg gevoelig zijn voor de bedrijvigheid en het beleid binnen politiediensten. En dan vooral wat betreft de ‘haalcriminaliteit’. Dat zijn de misdrijven die in beeld komen dankzij de inspanningen van politie (Federale Politie, s.d.).

Over het algemeen zien we ook bij de politiecijfers een geleidelijke daling van het aantal geregistreerde feiten van 2011 (1,07 miljoen) tot 2019 (0,94 miljoen) (zie Figuur 5).

Figuur 5. (Politiecijfers: totaal aantal geregistreerde feiten in België (2009-2019)
(bron: politieke criminaliteitsstatistieken (Federale Politie, 2020))

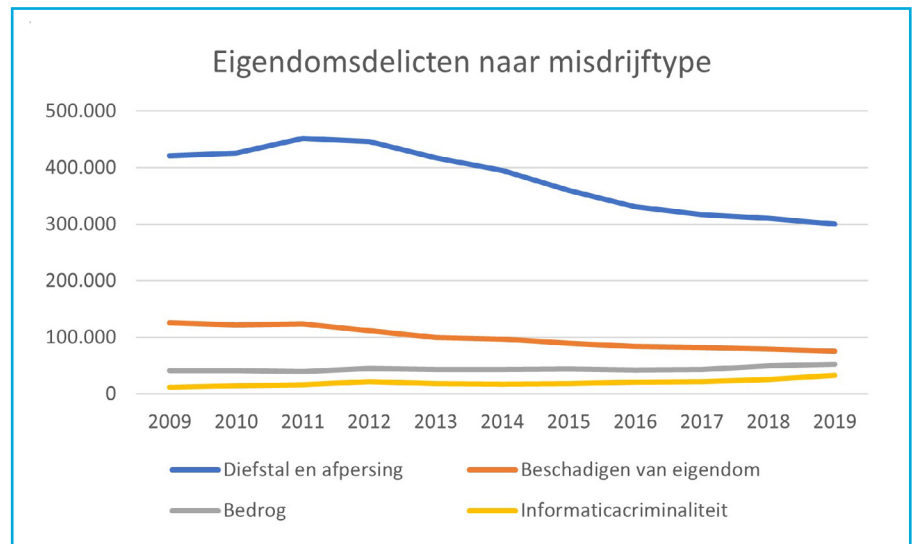
Noot: verkeersmisdrijven worden in deze grafiek niet opgenomen. Overtredingen op het lokaal politiereglement zijn wel inbegrepen.

Ook bij de politiecijfers vinden we deze daling vooral terug bij eigendomsdelicten, en meer bepaald bij diefstallen en vandalisme. Bedrog en informaticacriminaliteit komen veel minder vaak voor, maar deze misdrijven tonen wel een stijgende lijn (zie Figuur 6).

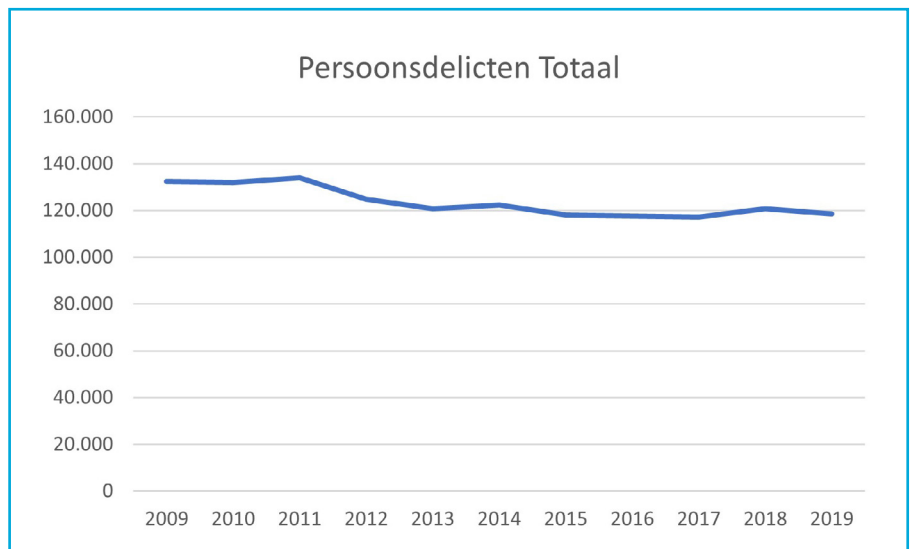

Figuur 6. Politie cijfers: aantal geregistreerde feiten in België voor eigendomsdelicten (2009-2019) (bron: politieke criminaliteitsstatistieken (Federale Politie, 2020))

In tegenstelling tot de parketstatistieken zien we in de politie cijfers ook een daling van geregistreerde feiten inzake persoonsdelicten. Die daling is zichtbaar van 2011 (134000 feiten) tot 2013 (120700 feiten), waarna de cijfers inzake persoonsdelicten stabiel blijven tot 2019 (zie Figuur 7).

Figuur 7. Politie cijfers: aantal geregistreerde feiten in België voor persoonsdelicten (2009-2019) (bron: politieke criminaliteitsstatistieken (Federale Politie, 2020))

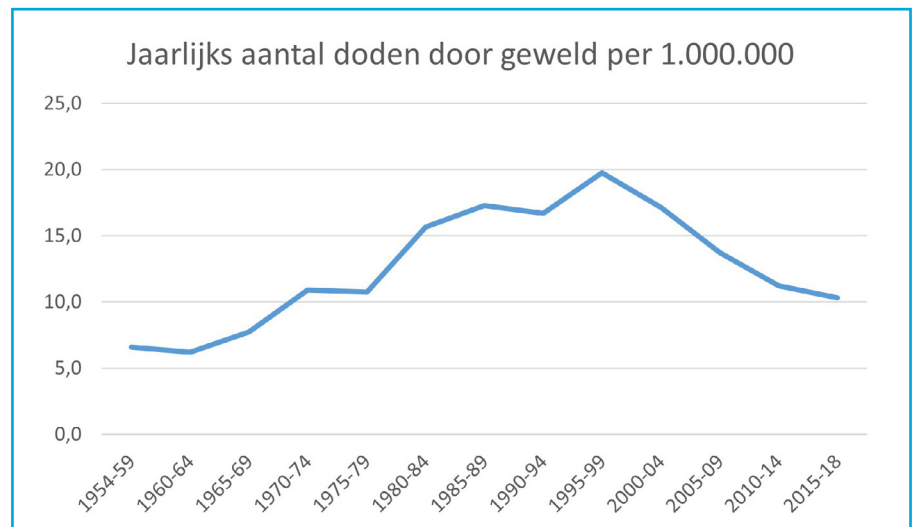

Bij officiële cijfers inzake criminaliteit wordt voornamelijk gedacht aan cijfers van politie en justitie. Een andere interessante officiële bron zijn de mortaliteitscijfers. Die vertellen onder meer hoeveel personen jaarlijks sterven door intentioneel geweld. In België vind je deze cijfers bij Statbel, maar je kan ze ook vinden bij de World Health Organization (WHO) die sinds 1950 per land officiële data aangaande de doodsoorzaken verzamelt en publiceert. Voor België beschikt de WHO over cijfers die teruggaan tot het jaar 1954.

De grafiek in Figuur 8 leert dat het aantal levensdelicten lange tijd in stijgende lijn ging tot ongeveer 20 doden per 1 miljoen inwoners, om vanaf het jaar 2000 een scherpe daling in te zetten tot iets meer dan 10 doden per 1 miljoen inwoners. België volgt daar in grote lijnen de West-Europese trends (cfr. supra: 2.3. Levensdelicten na de tweede wereldoorlog), al wordt de daling pas in de tweede helft van de jaren '90 ingezet, wat iets later is dan gemiddeld.

Figuur 8. Cijfers WHO: aantal doden door intentioneel geweld per 1 miljoen inwoners (1954-2018): België

Kortom, volgens de beschikbare officiële cijfers in België zien we aan het begin van de 21e eeuw een geleidelijke daling van het aantal delicten of dossiers bij politie en parket. Maar het is niet altijd zeker dat dit komt door een reële daling van de criminaliteitsgraad. De daling is het sterkst bij eigendomsdelicten, en in mindere mate bij geweldsdelicten. Jammer genoeg zijn betrouwbare data niet beschikbaar voor de eerdere decennia. De Belgische politie- en parketcijfers brengen bijgevolg de crime drop van de jaren '90 niet in beeld. Wat de levensdelicten betreft, kunnen we wél verder in de tijd terugkijken. Op basis van mortaliteitscijfers stellen we vast dat er zich inderdaad een sterke daling heeft voorgedaan sinds de tweede helft van de jaren '90.

DARK NUMBER ONDERZOEK IN BELGIË

In België zijn er een aantal studies bekend die minstens deels onderzoek doen naar zelfgerapporteerd slachtoffer- en/of daderschap. Er is de International Crime Victim Survey (ICVS) waaraan België deelnam in 1989, 1992, 2000 en 2004/2005 (van Dijk, van Kesteren & Smit 2007). Verder neemt België ook regelmatig deel aan bevragingen in het kader van de International Self-report Delinquency Study (ISRD) die jeugdcriminaliteit onderzoekt (Gavray, 2014; Pauwels, Vettenburg & Pleysier, 2014).

Er is de Veiligheidsmonitor van de Federale Politie die de Belgische bevolking bevraagt over slachtofferschap, maar ook bijvoorbeeld omtrent onveiligheidsgevoelens (Van Den Bogaerde, Van Den Steen & De Bie, 2009). En er is ook de JOP-monitor. Dat is een bevraging bij jongeren in Vlaanderen door het Jeugdonderzoeksplatform. Een deel van die JOP-monitor betreft zelfrapportage aangaande enkele delictvormen (Bradt et al., 2019).

Voor dit onderzoek naar de crime drop in België bekeken we resultaten uit het onderzoek van de Veiligheidsmonitor en analyseerden we data uit de ISRD.

De Veiligheidsmonitor organiseerde jaarlijks of tweejaarlijks nationale bevragingen van 1997 tot 2009, en werd vervolgens -na een lange periode van windstille- opnieuw gelanceerd met afnames in 2018 en 2021⁸. De bevraging gebeurt aan de hand van een getrapte steekproef bij mensen vanaf de leeftijd van 15 jaar. Als we op basis van de Veiligheidsmonitor criminaliteitstendensen willen vaststellen, dan moeten we rekening houden met een aantal beperkingen. Zo wordt enkel gepeild naar delicten met een personaliseerbaar slachtoffer, én gaat het enkel om persoons- en huishouddelicten (geen bedrijfsdelicten) (Vervaecke et al., 2006). Het is dus zeker geen meting van de totale omvang van criminaliteit binnen een samenleving.

Een andere beperking van de Veiligheidsmonitor is dat door wijzigingen in de methodologie geen vergelijking over alle jaren mogelijk is. Bij de eerste twee afnames wordt zowel telefonisch als op papier bevraagd. Omdat men echter grote verschillen in de resultaten vaststelt tussen beide methoden, wordt vanaf 2000 enkel nog telefonisch bevraagd (Vervaecke et al., 2006). Na 2009 wijzigt men de dataverzamelmethode opnieuw en opteert men voor een combinatie van afnames op papier of via het internet. Tussen 2000 en 2008 werd wel vast gehouden aan één methode (telefonische bevraging), waardoor binnen deze periode wel trends kunnen onderzocht worden. Weliswaar daalt in deze periode gaandeweg het aantal mensen dat over een vaste telefoonlijn beschikt, waardoor mogelijk de representativiteit geleidelijk vermindert.

⁸ In 2011 werd alleen lokaal een bevraging georganiseerd. Er zijn voor dat jaar geen nationale cijfers beschikbaar.

In deze periode bij aanvang van de 21^e eeuw zien we dat vele eigendomsdelicten (zoals de meeste diefstalvormen, inbraak en vandalisme) nog significant zijn gedaald van 2000 tot 2008. Andere delicten zoals geweldsdelicten, seksuele delicten of het plegen van vluchtmisdrijf zien geen significante wijziging (zie Tabel 1).

Tabel 1. Percentage voertuigen dat werd gestolen in het afgelopen jaar (op het totaal aantal voertuigen) of percentage slachtofferschap (op het totaal aantal huishoudens; bij inbraak- of vandalismedelicten) of percentage slachtoffers (op het totaal aantal respondenten).

(bron: Van Den Bogaerde, Van Den Steen & De Bie, 2009).

* $p < .10$; (n.s.) = niet significant

	2000	2008
Autodiefstal*	0,87	0,31
Motordiefstal (n.s.)	1,64	0,94
Bromfietsdiefstal (n.s.)	2,98	2,78
Fietsdiefstal*	3,57	2,73
Diefstal met geweld/bedreiging*	0,94	0,41
Diefstal zonder geweld/bedr.*	3,49	2,83
Diefstal van afwezig SO (n.s.)	1,40	1,49
Diefstal uit wagen*	4,47	3,72
Poging tot inbraak*	5,89	4,04
Woninginbraak (met diefstal)*	3,50	2,35
Vandalisme*	6,60	5,32
Vernieling aan wagen*	19,94	15,60
Geweld (n.s.)	2,28	2,72
Vluchtmisdrijf (n.s.)	3,08	3,04
Seksuele delicten (n.s.)	1,24	1,19

De International Self-Report Delinquency Study (ISRD) meet aan de hand van zelfrapportage de delinquentiegraad en het slachtofferschap bij jongeren. In België gebeurde de bevraging al drie keer (Vettenburg, 2007; Born & Gavray, 2007; Pauwels, Vettenburg & Pleysier, 2014; Gavray, 2014) en loopt een vierde afnameronde van 2020 tot 2022. Voor dit project verkregen we de data uit de tweede en derde bevraging voor respectievelijk de jaren 2006 en 2013/2014⁹.

Een logistische regressie-analyse¹⁰ op de data toont ons geen (verdere) crime drop inzake jeugddelinquentie van 2006 tot 2013/2014. Er wordt een

⁹ Met dank aan Claire Gavray (ULiège), Stefaan Pleysier (KU Leuven) en Nicole Vettenburg (UGent).

¹⁰ Een regressie-analyse is een statistische methode die wordt gebruikt om na te gaan of bepaalde kenmerken (variabelen) een uitkomst kunnen voorspellen. In dit geval gaan we na welke kenmerken de kans op het plegen van een delict verhogen of verlagen.

significante daling gevonden voor beroving, maar er zijn ook significante stijgingen voor vandalisme, winkeldiefstal en diefstallen uit wagens. Andere delicten vertonen geen significante veranderingen (zie Tabel 2 en Tabel 3), althans in de bevroegde regio's. De bevraging gebeurde immers enkel in secundaire scholen uit vier steden: Luik, Verviers, Gent en Aalst, wat niet kan beschouwd worden als een representatieve steekproef voor heel België.

Tabel 2. Exponentiële bètacoëfficiënten¹¹ uit de logistische regressie op vandalisme, winkeldiefstal, inbraak, diefstal uit wagen en wapendracht

	Vandalisme	Winkel-diefstal	Inbraak	Diefstal uit wagen	Wapendracht
Jaar 2013/2014 (Ref.: 2006)	1,343**	1,934***	1,267	3,818***	,831
Achtergrondvariabelen	2,216***	1,175	2,171*	4,344***	3,857***
Jongen (Ref.: Meisje)					
13 jaar	1,621*	1,624**	1,739	3,245	1,333
14 jaar	2,322***	2,842***	1,916	3,082	1,666**
15 jaar of ouder (Ref.: 12 jaar of jonger)	3,938***	3,721***	3,670*	7,757**	2,574***
Wallonië (Ref.: Vlaanderen)	1,780***	1,622***	1,773*	4,012***	1,891***
B/BSO (Ref.: A/ASO/TSO/KSO)	1,695***	1,219	2,820***	3,394***	1,594***
Minstens 1 ouder geb. in België (Ref.: geen ouder geb. in België)	1,088	1,593***	,677	,860	1,571**

* p<.05; ** p<.01; *** p<.001

Tabel 3. Exponentiële bètacoëfficiënten uit de logistische regressie op beroving, gevecht in groep, geweld en drugverkoop

	Beroving	Gevecht in groep	Geweld	Drugverkoop
Jaar 2013/2014 (Ref.: 2006)	,575*	,938	1,110	1,216
Achtergrondvariabelen	4,364***	2,342***	2,265***	1,598**
Jongen (Ref.: Meisje)				
13 jaar	,768	1,377*	1,458	4,364
14 jaar	1,927	1,664**	2,558*	12,676***
15 jaar of ouder (Ref.: 12 jaar of jonger)	2,788*	2,515***	3,472**	36,390***
Wallonië (Ref.: Vlaanderen)	1,550	1,841***	,748	,966
B/BSO (Ref.: A/ASO/TSO/KSO)	3,897***	1,706***	1,888**	1,931***
Minstens 1 ouder geb. in België (Ref.: geen ouder geb. in België)	,692	,800*	,625*	1,873**

* p<.05; ** p<.01; *** p<.001

11 Exponentiële bètacoëfficiënten vertegenwoordigen in feite odds-ratio's. Zij geven de verhouding weer van de kans dat een gebeurtenis zich voordoet tegenover de kans dat deze gebeurtenis zich niet voordoet. In deze tabellen betekent een odds-ratio die groter is dan 1 dat het bijhorende kenmerk (bv. een jongen zijn) meer kans geeft op het plegen van het delict in vergelijking met het referentienkenmerk (nl. een meisje zijn). Als de odds-ratio kleiner is dan 1, betekent dit dat een kenmerk (bv. het jaar 2013/2014) een lagere kans heeft op het plegen van het delict (nl. in het geval van het delict beroving) in vergelijking met het referentienkenmerk (nl. het jaar 2006).

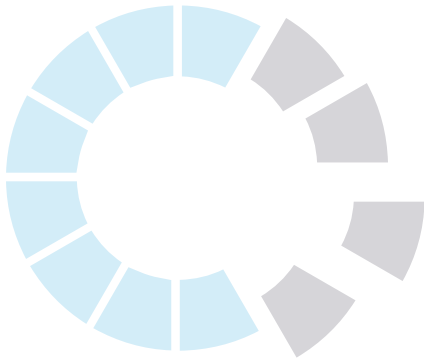
Het dark number onderzoek in België laat niet toe om de crime drop sinds de jaren '90 nauwkeurig in kaart te brengen. Verschillende initiatieven lopen pas vanaf het begin van deze eeuw, maar ook dan tonen de projecten nog vele beperkingen. Cijfers uit de Veiligheidsmonitor wijzen op een verdere daling van eigendomsdelicten in de periode van 2000 tot 2008, terwijl andere delicten (zoals geweld, vluchtmisdrijf en seksuele delicten) geen significante stijging of daling vertonen. De ISRD-bevragingen vinden op het vlak van jeugddelinquentie geen aanwijzing voor een verdere crime drop in de periode 2006 tot 2013/2014. Er zijn zelfs indicaties voor opnieuw enige toename van vandalisme, winkeldiefstal en diefstallen uit wagens. Deze cijfers hebben echter slechts betrekking op vier steden, en zijn dus niet representatief voor België.

INTERNATIONALE EN BELGISCHE CRIMINALITEITSTRENDS: EEN SAMENVATTING

In de jaren '90 tonen politiecijfers in de Verenigde Staten een opmerkelijke daling van criminaliteit, en dat voor zowel eigendoms- als geweldsdelicten. Dit was verrassend omdat velen net een stijging hadden voorspeld. Het fenomeen krijgt de naam 'crime drop'. Het bleek al snel dat dit fenomeen niet beperkt bleef tot de Verenigde Staten, maar zich in vele (westerse) landen voordeed. Toch zijn er ook regionale verschillen. Er zijn bijvoorbeeld verschillen in de tijd. In West-Europa zal de daling twee à drie jaar later aanvatten in vergelijking met de Verenigde Staten. In Oost-Europa gaan een aantal tendensen zich nóg later aandienen. Bovendien zijn er ook inhoudelijke verschillen. Zo is de Europese crime drop voornamelijk een crime drop van eigendomsdelicten, en niet zozeer van geweldsdelicten in tegenstelling tot de Verenigde Staten. Levensdelicten volgen dan weer wel de daling die ook in de VS werd vastgesteld.

Naarmate de wetenschappelijke wereld meer aandacht besteedt aan de crime drop, wordt duidelijk dat het verhaal van deze daling enige nuance verdient. Zo wordt er op gewezen dat in de periode voorafgaand aan de crime drop zich een aanzienlijke stijging van de criminaliteitscijfers heeft voorgedaan. Die stijging startte in de jaren '60 en zal uiteindelijk doorzetten tot het begin van de jaren '90, waarna de crime drop aanvat. De crime drop staat dus niet op zich, maar is een opmerkelijke dalende trend die volgt op een even opmerkelijke stijgende trend.

Het verhaal van de crime drop (en de voorafgaande stijging) is gebaseerd op de officiële cijfers van politie en justitie, maar dat zijn niet altijd de beste bronnen om criminaliteitstrends in kaart te brengen. Deze registreren vooral de activiteit van politieke en justitiële actoren. De groei van het politie- en justitieapparaat en de toegenomen professionalisering hebben ongetwijfeld geleid tot een meer performante werking waardoor meer delicten worden gecapteerd dan voorheen. Toch blijven zeer veel delicten buiten beeld. Wetenschappers proberen daarom een beter

zicht te krijgen op de criminaliteit die onder de radar van politie en justitie blijft, aan de hand van slachtofferbevragingen en zelfrapportage. Dit zogenaamde ‘dark number onderzoek’ bevestigt de informatie uit de officiële cijfers slechts gedeeltelijk. De dalende criminaliteitscijfers van de jaren '90 zien we ook in slachtofferbevragingen. Maar de voorafgaande stijging wordt voor de meeste delicten niet vastgesteld. Eigendomsdelicten lijken al langere tijd te dalen, terwijl bij geweldsdelicten wél een toename van de jaren '60 tot '90 wordt gezien, zij het niet zo sterk als in de officiële cijfers wordt weergegeven.

Van vele delicten zijn er hooguit cijfers beschikbaar tot ten vroegste midden twintigste eeuw. Alleen voor levensdelicten kunnen we cijfers vinden die veel vroeger teruggaan in de tijd. Bijvoorbeeld mortaliteitscijfers, die in vele landen al sinds langere tijd vrij betrouwbaar geregistreerd worden. Als we kijken naar historisch onderzoek naar het aantal doden door geweld in Europa, dan blijkt dat de tijdelijke stijging van het aantal levensdelicten van de jaren 1960 tot 1990 een ongewone onderbreking vormt van een zeer lange periode van voortdurende daling sinds de tweede helft van de negentiende eeuw. De daling van criminaliteit tijdens de jaren '90 past in een lange geschiedenis van geleidelijke vermindering van criminaliteit. Alleen van de jaren '60 tot begin jaren '90 wordt deze evolutie kort onderbroken door een periode van toegenomen geweldsdelicten.

Voor België zijn er weinig data die de crime drop in kaart brengen. Pas begin deze eeuw staat de registratie van officiële cijfers zoals parket- en politiestatistiek voldoende op punt om over betrouwbare cijfers te kunnen spreken. Dat is te laat om de crime drop uit de jaren '90 te vatten. Ook beschikbaar dark number onderzoek, zoals de Veiligheidsmonitor en de International Self-report Delinquency Study, geven enkel bruikbare informatie over de respectievelijke perioden 2000 tot 2008 en 2006 tot 2014. Alleen aan de hand van de mortaliteitscijfers kunnen we wél een trend uittekenen op langere termijn voor wat de levensdelicten betreft. Die volgen de internationale trend, waarbij het aantal delicten toeneemt vanaf de jaren '60. We zien daarna in België pas een daling van het aantal levensdelicten vanaf het einde van de jaren '90. Daarmee zet de daling zich later in dan bij andere West-Europese landen die de knik al bij het begin van de jaren '90 maakten.

Over het algemeen zien we in België bij de start van deze eeuw een daling van eigendomsdelicten zoals diverse vormen van diefstal, vandalisme, inbraak en voertuigdiefstallen. Persoonsdelicten daarentegen blijven eerder stabiel. Computer- en informaticamisdrijven bewegen duidelijk tegen de trend in en vertonen een stijgende lijn. De daling van levensdelicten blijft zich na de jaren 1990 alvast doorzetten tot 2018.

BIBLIOGRAFIE

- Aebi, Marcelo F., en Antonia Linde. 2010. "Is There a Crime Drop in Western Europe?" *European Journal on Criminal Policy and Research* 16 (4): 251–77. <https://doi.org/10.1007/s10610-010-9130-y>.
- — —. 2012. "Conviction Statistics as an Indicator of Crime Trends in Europe from 1990 to 2006." *European Journal on Criminal Policy and Research* 18 (1): 103–44. <https://doi.org/10.1007/s10610-011-9166-7>.
- Baumer, Eric P., en Janet L. Lauritsen. 2010. "Reporting Crime to the Police, 1973-2005: A Multivariate Analysis of Long-Term Trends in the National Crime Survey (NCS) and National Crime Victimization Survey (NCVS)." *Criminology* 48 (1): 131–85. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2010.00182.x>.
- Born, Michel, en Claire Gavray. 2007. "Wallonie Belgium. ISRD Technical Report."
- Bradt, Lieve, Stefaan Pleysier, Johan Put, Jessy Siongers, en Bram Spruyt, eds. 2019. *Jongeren in Cijfers En Letters 4. Bevindingen Uit de JOP-Monitor 4, de JOP-Kindmonitor En de JOP-Schoolmonitor 2*. Leuven: Acco.
- Burssens, Dieter. 2023. "Trends in criminaliteit. De crime drop internationaal en in België." 57a. Brussel: NICC.
- De Pauw, Walter, Samuel Deltenre, Chris Hendricx, en Michel Willems. 2004. "Tien Jaar Veroordelingstatistiek." *Panopticon* 25 (4): 82–92.
- Dijk, Jan van, John van Kesteren, en Paul Smit. 2007. *Criminal Victimization in International Perspective. Key Findings from the 2004-2005 ICVS and EU ICS*. Meppel: Boom Juridische uitgevers.
- Eisner, Manuel. 2008. "Modernity Strikes Back? A Historical Perspective on the Latest Increase in Interpersonal Violence (1960–1990)." *International Journal of Conflict and Violence* 2 (2): 288–316.
- Federale Politie. 2020. "Politiële Criminaliteitsstatistieken. België. 2000-2019."
- — —. s.d. "Methodologische Nota. Politiële Criminaliteitsstatistieken."
- Gavray, Claire. 2014. "International Self-Report Delinquency Study (ISRD-3) in Wallonia: Technical Report."
- Goedseels, Eef, Isabelle Detry, en Charlotte Vanneste. 2007. "Onderzoek Met Betrekking Tot de Productie En Wetenschappelijke Exploitatie van Cijfergegevens Aangaande Jeugddelinquentie En Jeugdbescherming - Rapport 20a." Rapport Final 20a. Brussel: NICC/INCC.
- Gruszczyńska, Beata, en Markku Heiskanen. 2018. "Trends in Police-Recorded Offenses at the Beginning of the Twenty-First Century in Europe." *European Journal on Criminal Policy and Research* 24 (1): 37–53. <https://doi.org/10.1007/s10610-018-9370-9>.

- Gurr, Ted Robert. 1981. "Historical Trends in Violent Crime: A Critical Review of the Evidence." *Crime and Justice* 3: 295–353.
- Levitt, Steven. 2004. "Understanding Why Crime Fell in the 1990s: Four Factors That Explain the Decline and Six That Do Not." *The Journal of Economic Perspectives* 18 (1): 163–90.
- Pauwels, Lieven, Nicole Vettenburg, en Stefaan Pleysier. 2014. "ISRD3 Technical Report Flanders (Belgium)."
- Pierotti, Rachael S. 2013. "Increasing Rejection of Intimate Partner Violence: Evidence of Global Cultural Diffusion." *American Sociological Review* 78 (2): 240–65. <https://doi.org/10.1177/0003122413480363>.
- Rousseaux, Xavier, Bernard Dauven, en Aude Musin. 2009. "Civilisation Des Mœurs et/Ou Disciplinarisation Sociale ? Les Sociétés Urbaines Face à La Violence En Europe (1300-1800)." In *Histoire de l'homicide En Europe*, edited by Laurent Mucchielli, 275–323. Paris: La Découverte. <https://doi.org/10.3917/dec.mucch.2009.01.0275>.
- Short, James, en Ivan Nye. 1958. "Extent of Unrecorded Juvenile Delinquency Tentative Conclusions." *Journal of Criminal Law and Criminology* 49 (4): 296–302.
- Steundienst Openbaar Ministerie. Bureau Statistische analyse. 2019. "College van Het Openbaar Ministerie Stelt Jaarstatistiek 2016, 2017 En 2018 van de Correctionele Parketten Voor. Persconferentie 22 November 2019." <https://www.om-mp.be/nl/article/het-openbaar-ministerie-stelt-statistieken-2016-2017-2018-voor>.
- Tonry, Michael. 2014. "Why Crime Rates Are Falling throughout the Western World." *Crime and Justice* 43 (1): 1–63.
- Van Den Bogaerde, Ellen, Isabelle Van Den Steen, en Annelies De Bie. 2009. "Veiligheidsmonitor 2008-2009. Tabellenrapport. Resultaten van de Federale Enquête." Brussel: Federale Politie - Directie van de operationele politie informatie.
- Van Kerckvoorde, Jaak. 1995. *Een maat voor het kwaad? Over de meting van criminaliteit met behulp van officiële statistieken en door middel van enquêtes*. Samenleving, criminaliteit & strafrechtspleging 8. Leuven: Universitaire Pers Leuven.
- Vervaecke, Geert, Evi Neven, Stefaan Pleysier, en Miet Vanderhallen. 2006. "De Veiligheidsmonitor doorgelicht: een kritische, methodologische kijk op een onmisbaar instrument." In *Zwart op wit? Duiding van cijfers over onveiligheid en strafrechtsbedeling in België*, edited by Elke Devroe, Kristel Beyens, and Els Enhus, 87–109. Brussel: VUBPRESS.
- Vettenburg, Nicole. 2007. "ISRD-2 Technical Report Flanders (Belgium)."
- Webster, Cheryl Marie, en Anthony N. Doob. 2007. "Punitive Trends and Stable Imprisonment Rates in Canada." *Crime and Justice* 36 (1): 297–369. <https://doi.org/10.1086/592807>.